

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

І. М. Грищенко, А. Г. Данилкович, І. О. Тарасенко
(Київський технологічний університет технологій та дизайну, Україна)

Розглянуто методологічні підходи до розробки і реалізації екоорієнтованої стратегії розвитку підприємств легкої промисловості, що характеризується ефективним використанням ресурсів, суттєвим скороченням негативних наслідків екологічних ризиків шляхом впровадження інноваційних проектів. Ресурсоощадність технологій забезпечує підвищення економічної ефективності виробництва, досягнення світового технологічного рівня, міжнародної конкурентоспроможності продукції, підвищення ролі регіонів в національній економічній системі країни в умовах переходу України до сталого розвитку.

Ключові слова: екологізація, екологоорієнтований розвиток, стратегія розвитку, ресурсоощадність, сталий розвиток, ресурси, відмочувально-зольні технології.

Постановка проблеми. За роки незалежності Україна пройшла складний шлях економічного розвитку, який характеризувався стійким зниженням обсягів виробництва, відтоком сировинних ресурсів, імпортозалежністю багатьох галузей промислового виробництва та іншими негативними чинниками. Тривале екстенсивне використання природно-ресурсного потенціалу, наслідки аварії на ЧАЕС, негативні тенденції в економіці України привели до „зрощування” екологічних та економічних небезпек в єдину систему. Науковці називають декілька основних причин цього явища: політика „шокової” терапії в економіці; послаблення та недосконалість державних форм регулювання в усіх сферах господарювання, в тому числі і в природокористуванні; технологічна відсталість; недосконалість економічного механізму екологічного регулювання; занепад науки; недооблік вказаних проблем в стратегічному плані; недосконалість, а в окремих випадках, і відсутність нормативно-методичного забезпечення розробленої законодавчої бази [1].

Сукупність вказаних причин в еколого-економічній сфері призвела до того, що сформований в Україні економічний механізм природокористування більшою мірою орієнтований на ліквідацію наслідків екодеструктивного впливу господарювання на природне середовище, а не на їх попередження. Сьогодні питання екологізації промислового виробництва набувають особливої актуальності, оскільки без стабілізації екологічної системи в Україні не можливо забезпечити сталий довгостроковий економічний розвиток. Одним із основних напрямів вирішення проблем, які мають місце в еколого-економічній сфері, є формування збалансованої системи природокористування та екологізація технологій у промисловості, енергетиці, будівництві, сільському господарстві, на транспорті. На сучасному етапі перед Україною стоїть задача забезпечення інтегрованого підходу до сталого розвитку навколишнього середовища, коли вирішення екологічних проблем, є, з одного боку, завданням, а з іншого – інструментом більш справедливого розподілу суспільного багатства, яке в найближчому майбутньому буде впливати на технологічну перебудову економіки та забезпечення сталого розвитку в цілому [20].

Слід зазначити, що названі цілі, повною мірою відповідають пріоритетам розвитку легкої промисловості України. Це пояснюється тим, що стратегічно важливим для підприємств легкої промисловості є вирішення завдання переорієнтації експорту з відвантаження закордонним споживачам напівфабрикатів – на експорт продукції кінцевого споживання, яка пройшла всі стадії обробки, що підвищить доходність підприємств та збільшить надходження до державного бюджету, а також зменшить питомі екологічні витрати. Так, наприклад, на сьогоднішній день значна частина експорту на підприємствах шкіряної підгалузі припадає на напівфабрикат «Краст» та «Wet-blue», виробництво яких є брудним з екологічної точки зору. Таким чином, країни-імпортери зазначеної продукції

«виносять» брудне виробництво за межі своїх територій. Але вирішення зазначеного завдання неможливе без розробки та застосування технологій нового покоління, які б відзначалися не лише нижчою ресурсоемністю, але й зменшенням негативного впливу на довкілля.

Література

1. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 №1264-ХІІ зі змінами і доповненнями // zakon1.rada.gov.ua.
2. Концепція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція) : Міжнародний документ (Конвенція ООН) від 25.06.1998, ратифіковано Законом України від 06.07.1999 №832-ХІV зі змінами та доповненнями // zakon1.rada.gov.ua.
3. Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 № 880-р // zakon1.rada.gov.ua.
4. *Андреева Н. Н.* Экологические аспекты повышения инвестиционной привлекательности и конкурентоспособности производственной сферы в Украине // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2002. – № 5. – Ч.2. – Т. 3. – С. 127-132.
5. *Барейша В. М., Арзамасова Е. Д.* Программы чистого производства как инструмент повышения эффективности деятельности предприятия // Тезисы доклада Международной конф. «Чистое производство как вклад в устойчивое развитие» (Москва, 6-9 декабря 2004 г.) centresp.narod.ru.
6. Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі у 2007 році. Статистичний бюлетень. Відп. За вип. Прокопенко О. М. – Київ : Державний комітет статистики України, 2008. – 31 с.
7. *Загвойська Л. Д., Масенко Т. Є., Якуба М. М.* Економічний аналіз інвестиційних проектів: навч. посіб / Гол. ред. Р. Коник, ред. С. Нечай. – Львів : Афіша, 2006. – 320 с.
8. *Захаркін О. О.* Оцінка еколого-економічного рівня машинобудівних технологій // Вісник Сумського державного університету, 2002. – № 7. – С. 69-77.
9. *Карпіщенко Т. О.* Економічний механізм інновацій екологічної спрямованості: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.08.01 / МОН України. Сумський державний ун-т. – Суми, 2000. – 23 с.
10. *Ліщук В. І.* Екологічні аспекти зневолошування-зоління шкіряної сировини // Вісник ХНУ. – 2005. – № 5 Ч 1, Т 2. – С. 103–106.
11. *Мельник Л. Г.* Экологическая экономика. – Сумы : Университетская книга, 2001. – 350 с.
12. Методи оцінки екологічних втрат : монографія / За ред. д.е.н. Л. Г. Мельника та к.е.н. О. І. Корінцевої. – Суми : Університетська книга, 2004. – 288 с.
13. Наукове обґрунтування та розробка заходів по зменшенню забруднення водних об'єктів підприємствами легкої та текстильної промисловості України в басейні Дніпра. Звіт про НДР/ДАЛПУ. № ГР-019721007225. Наук. керівник Р. В Луцик. – К. : КНУТД, 1999. – 135 с.
14. *Олефіренко О.* Основи формування національної екологічної політики // Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку. – Вип. 23. – С. 108-113.
15. *Половян О. В.* Механізм забезпечення економіко-екологічної безпеки господарських систем : Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03 / МОН України. Донецький національний ун-т. – Донецьк, 2005. – 23 с.
16. Промисловість України у 2000-2007 роках. Стат.зб. – К. : Держкомстат України, 2008. – 304 с.
17. Рекомендації по створенню екологічно безпечних умов виробництва підприємств легкої та текстильної промисловості України у басейні р. Дніпро // Український комітет управління канадською програмою «Розвиток управління навколишнім середовищем в Україні (район басейну р. Дніпро)». Київський державний університет технологій та

- дизайну. Робота виконана з допомогою гранту від розвитково-дослідного центру, Оттава, Канада. – К. : КНУТД, 1999. – 141 с.
18. *Санаєв В. Г., Шевчук В. Я.* Сталий розвиток і економіка природокористування. – К. : Геопринт, 2004. – 214 с.
 19. *Степанков В. Г.* О стратеги развития экологически чистого производства и потребления в России // Тезисы доклада Международной конф. «Чистое производство как вклад в устойчивое развитие» (Москва, 6-9 декабря 2004 г.) centresp.narod.ru.
 20. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) „Шляхом Європейської інтеграції” / А. С. Гальчинський, В. М. Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
 21. *Стукал О. О., Тарасенко І. О.* Економічна активність підприємств легкої промисловості в екологічній сфері / Хмельницький : Вісник ХНУ. – № 1, Т. 2. – 2006. – С. 187-191.
 22. Методичні підходи до еколого-економічної оцінки відмочувально-зольних технологій виробництва шкіри / І. О. Тарасенко, О. О. Стукал, В. І. Ліщук, А.Г. Данилкович // Легка промисловість. – 2006. - № 3. – С. 43-45.
 23. *Трегобчук В.* Необхідність еколого-економічної моделі ринкових реформ в Україні // Економіка України. – 1997. – № 4. – С.12–22.
 24. *Царенко О. М., Несветов О. О., Кадацький М. О.* Основи екології та економіка природокористування : курс лекцій. Практикум : навч. посібник. – 2-ге вид., стер. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – 400 с.
 25. *Цимбалюк С. Я.* Методологія та методика еколого-економічної оцінки впливу хімічної та нафтохімічної промисловості на навколишнє середовище (на прикладі Київського регіону) : Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.08.01 / МОН України. НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. – Київ, 2000. – 22 с.
 26. *Цыганков А. П.* О результатах 10-летнего проведения в России российско-норвежской Программы «Чистое производство» // Тезисы доклада Международной конф. «Чистое производство как вклад в устойчивое развитие» (Москва, 6-9 декабря 2004 г.) centresp.narod.ru.
 27. *Шматков Г. Г.* Системы ISO 14000 и HACCP 1800 как основа ресурсоэнергосбережения и безопасной жизнедеятельности // Збірник наукових праць 13-ої Міжнародної науково-практичної конференції “Сучасні інформаційні та енергозберігаючі технології життєзабезпечення людини”. – Київ, 2003. – С. 44.